

T.B.M.M.
BARİŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 4273
Tarih: 08.10.2013

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Batman İli Adının ve Batman İli’ne Bağlı İlçe Adlarının Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi” gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Ayla AKAT ATA
Batman Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Esas Komisyon	İçişleri			
Tarih:	15 Kasım 2013	E. No: 2/1850		
Ysm.Uzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
İS	16	AKAT	AKAT	AKAT

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BSK. I Gİ
08 Kasım 2013
Numara:

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI KATİPİNE VE KATİPİNE
08 Kasım 2013
No: 256336

GENEL GEREKÇE

İnsanoğlunun var olmasından bu yana üzerinde yaşadığımız Mezopotamya coğrafyası sayısız kültür ve zenginliğe yurt olmuştur. Kültür; bir toplumun genel anlamda, maddi ve manevi alanda ortaya koyduğu eserlerin tümünü nitelemektedir. Toplumun bir diğer değeri olan dil ise kültürün temelidir. Bu noktada dilin kültürü var ettiği gerçeği kaçınılmazdır. Yine dil, toplumda yabancılaşmayı ortadan kaldırma işlevini de üstlenir. Zira birey yaşadığı toplumunda var olan her türlü unsura isim kazandırmaya çalışır. Bu yönde, toplum doğayı ve özünde kendi yaşam alanını kendi diliyle anlamlandırır.

Dil'in toplum üzerinde oynadığı rol bu kadar büyükken, özellikle Cumhuriyet'in kuruluş döneminde dil, bu rolün öneminin de etkisiyle ulus-devletin inşasında siyasetin önemli bir aracı haline getirilmiştir. Zira 1921 yılından itibaren otuz bin iki yüz seksen (30.280) yerleşim biriminin adı Kürtçe, Ermenice, Rumca, Lazca, Çerkezce, Arapça ve daha sayamadığımız farklı dillerde olduğu için değiştirilmiştir. Bu yerleşim yerlerinden on iki binden fazlası sadece köy isimleridir. Yine Fırat Üniversitesi Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Harun Tunçel'in araştırması'na göre; 1940 -2000 yılları arasında 12 bin 211 köyün, yani tüm ülkedeki köylerin yüzde 35'inin ismi değiştirilmiştir. İsim değiştirme furyasından en çok Doğu Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu etkilenmiştir. Erzurum'un 653, Mardin'in 647, Diyarbakır'ın 555, Van'ın 415, Sivas'ın 406, Kars'ın ise 398 köyü bir gecede haritadan silinmiş, Kürtçe, Gürcüce, Lazca ve Ermenice olarak bilinen köy isimleri büyük ölçüde değiştirilmiş, içinde 'kızıl', 'çan' ve 'kilise' sözcüğü geçen 'sakıncalı' bazı köylere de yeni isimler verilmiştir.

İsim değiştirme işlemlerinin resmileşmesi ise İçişleri Bakanlığı'nın 1940 yılı sonlarında hazırladığı 8589 sayılı genelge ile gerçekleşmiştir. İşbu genelge ile "yabancı dil ve köklerden gelen ve kullanılmasında büyük karışıklığa yol açan yerleşme yerleri ile tabii yer adlarının Türkçe adlarla değiştirilmesi" uygulaması resmen hayata geçmiştir.

1956 yılında, "Ad Değiştirme İhtisas Komisyonu" kurulmuştur. Komisyon, hiç alakası olmadığı halde Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri, Savunma ve Milli Eğitim Bakanlıkları ile Ankara Üniversitesi Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi ile Türk Dil Kurumu temsilcilerinden oluşmuştur. Bu heyet, 1978 yılına kadar faaliyet yürütmüştür. Ad değiştirme için kurulmuş olan bir komisyon içerisinde Genelkurmay Başkanlığı, Savunma Bakanlığı ve Türk Dil

Kurumu gibi kurumların bulunması bu aşamada düşündürücü bir husustur. Bilhassa Genelkurmay Başkanlığı ve Savunma Bakanlığının hiçbir akademik ve bilimsel katkı sunamayacağı açıktır. Bu anlamda esas kaygının siyasal olduğunu; Türk Dil Kurumu'nun mevcut isimleri Türkçeleştirmek, daha doğru bir ifade ile yerleşim yerlerinin tarihsel bağlarını koparmak saiki ile hareket etmiş olduğunu belirtmek gerekir.

1980-1983 yılları arasında da Kürtçe mezra ve yayla adları sistematik olarak Türkçeleştirilmiştir. Ancak o yerleşim birimlerine yaşayan halklar kendi dillerinde kullanılagelen eski adları kullanmaya devam etmiştir.

Batman İli tarihiyle ilgili bilgilerin bir çoğunda halk hikayeleri ve Heredot tarihi referans alınmaktadır. Yaygın rivayete göre Med Kralı Abtyangestin'in torunu Kyros Pers egemenliğini kabul etmeyerek karaçalı, sazlık ve bataklıktan oluşan bu bölgeye yerleşmiştir. Med dilinde Han Obası anlamına gelen 'Elekhan' isminin de bu dönemden kaldığına dair rivayetler bulunmaktadır. Daha sonra Elekhan bölgesi zaman içerisinde değişerek Elah ve İluh ismini almıştır. İluh ya da Êlih aslında köy ismi olarak kayıtlarda geçmiş ve uzun bir dönem Siirt iline bağlı Elmedin kazasına bağlı kalmıştır. Elmedin İlçesi 1926-27 yılı ilkbaharında bugünkü Batman Çayı'nın taşması sonucu haritadan silinmiş ve İluh köyü Beşiri (Qubîn) ilçesine bağlanmıştır. 1937 yılında bucak statüsüne geçen Êlih Köyü, özellikle 1940 ve 1950'li yıllardan sonra petrolün bulunması ile büyük bir hızla büyümüş ve 2 Eylül 1957 yılında Siirt'e bağlı bir ilçe statüsüne yükselmiştir. Batman, 16 Mayıs 1990 tarih ve 3647 sayılı kanunla da Türkiye'nin 72. İli olarak kabul edilmiştir.

Toplumsal yaşadığı yer ile arasında olan manevi bağın gereği olarak çeşitli unsurları isimlendirdiği açıktır. Bu isimlendirmeler yasalarca değişime uğratılsa bile, halk arasındaki kullanımları devam etmektedir. Zira 1950'li yıllarda Êlih ismi Batman olarak değiştirilmiş, fakat yerel halk ili Êlih biçiminde adlandırmaya devam etmiştir. Yine Batman İli'ne bağlı Beşiri (Qubîn), Hasankeyf (Heskîf), Gercüş (Kercews), Kozluk (Hezo) ve Sason (Qabilcews) ilçe isimleri yasalarca değiştirilmiştir. Değiştirilen bu isimler halkın diline yerleşmemiş, yerel halk ilçe isimlerinin kültürel kullanımını devam ettirmiştir.

Bu bağlamda, 30 Eylül 2013 günü Başbakan Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından açıklanan "Demokrasi Paketi" içerisinde eski yer adlarının iadesi hususu gündeme gelmiş olup, bu düzenlemenin hayata geçirilmesi noktasında işbu kanun teklifimizi sunuyoruz.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Batman İli adının yerel halkın kullanımı olan Êlih ile değıştirilmesi amaçlanmıştır.

Madde 2- Batman İli'ne bağlı ilçe isimlerinin yerel halkın kullandığı isimlerle değıştirilmesi amaçlanmıştır.

Madde 3- Yürürlük maddesidir.

Madde 4- Yürütme maddesidir.

**“BATMAN İLİ ADININ VE BATMAN İLİ’NE BAĞLI İLÇE ADLARININ
DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ”**

Madde 1- Batman olan ilin adı “Êlih” olarak değıştirilmiştir.

Madde 2- Batman İli’ne bağılı bulunan;

- a) Beşiri ilçesinin adı Qubîn,
 - b) Hasankeyf ilçesinin adı Heskîf,
 - c) Gercüş ilçesinin adı Kercews,
 - d) Kozluk ilçesinin adı Hezo,
 - e) Sason ilçesinin adı Qabilcews
- olarak değıştirilmiştir.

Madde 3- Bu kanun yayın tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Madde 4- Bu Kanun Hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.